

- ✓ пріоритетному фінансуванню стратегічно важливих об'єктів;
- ✓ мінімізації втрат газу як способі зменшення фінансових збитків.

З огляду на вищевикладене, використання економічного підходу до обслуговування та ремонту газопроводів є важливою умовою стабільного розвитку України в умовах воєнних дій та післявоєнного відновлення.

Список використаних джерел

1. Гораль Л.Т., Король С.В. Орієнтири для розвитку газорозподільних підприємств України. Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Економіка». 2016. Вип. 1(5). С. 120–124.
2. Обслуговування і ремонт газопроводів/(Грудз В.Я., Тимків Д., Михалків В.Б., Костів В.В.). – Івано – Франківськ: Лілея – НВ, 2009. 711с.
3. Підвищення ефективності функціонування ремонтно – експлуатаційних підрозділів у системі технічного обслуговування і ремонту магістральних газопроводів. В.Я. Грудз, Я.В. Грудз, В.М. Боднар, М.С. Чернецький. Прикарпатський вісник НТШ. Число. – 2019.- 1(53).
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Правил надання населенню послуг з газопостачання» № 2246 від 09.12.1999 р. Вебсайт: <https://www.kmu.gov.ua/npas/5737220> (дата звернення 12.02.2026).
5. Туровський О.А. Підвищення ефективності газопроводів на основі вдосконалення методів їх обслуговування. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії. Івано – Франківськ, 2024.

DOI 10.70286/ISU-25.02.2026.008

СИСТЕМНІ РИЗИКИ БАНКІВСЬКОГО СЕКТОРУ: ЕКОНОМІЧНА ПРИРОДА ТА ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ

Тимошенко Андрій Олександрович

доктор економічних наук,
проректор з фінансово-економічних питань
Європейський університет

Стійкість національної економіки в умовах ринкових трансформацій значною мірою визначається здатністю фінансової системи протистояти системним ризикам, що виникають унаслідок дисбалансів у банківському секторі. Банківська система, акумулюючи значні фінансові ресурси та виступаючи ключовим каналом перерозподілу капіталу, водночас формує потенційні загрози макроекономічній стабільності. У цьому контексті банківський нагляд і регулювання набувають значення інституційного

механізму, спрямованого на запобігання кризовим явищам і підтримання довіри до фінансової системи [1; 2].

Варто відмітити, що функціонування банківської системи в умовах ринкової економіки є неможливим без стійкої довіри між кредитними установами, їх клієнтами та державою [3, с. 239]. Така довіра значною мірою формується через правові гарантії захисту інформації, пов'язаної з фінансовим станом і господарською діяльністю учасників економічних відносин. У цьому контексті банківська таємниця виступає інституційним механізмом захисту економічних інтересів, що забезпечує стабільність фінансових відносин і передбачуваність поведінки суб'єктів ринку.

Водночас розвиток фінансових ринків і посилення ролі держави у забезпеченні економічної безпеки зумовлюють зростання вимог до інформаційної відкритості банківського сектору. Необхідність протидії фінансовим зловживанням, легалізації доходів та системним ризикам сприяє формуванню правових режимів, які допускають розкриття інформації в публічних інтересах [4; 5]. Взаємодія цих тенденцій формує складний простір правового регулювання, у межах якого банківська таємниця та інформаційна відкритість перебувають у стані інституційної рівноваги.

Як зазначають Л.Ю. Нянько і А.В. Довбуш, системні ризики в банківському секторі виникають унаслідок високої взаємопов'язаності кредитних установ і концентрації фінансових потоків. Їх економічна природа пов'язана з погіршенням фінансового стану окремих банків і зниженням ліквідності балансу в умовах глобалізаційних процесів, що здатне спричиняти ланцюгові ефекти та дестабілізувати всю фінансову систему [6, с. 111]. Банківська діяльність, заснована на використанні залучених ресурсів і управлінні ліквідністю, об'єктивно передбачає наявність ризиків, які за відсутності ефективного регулювання трансформуються у системні, актуалізуючи потребу модернізації банківських інститутів, підвищення рівня захисту даних і адаптації фінансових продуктів до сучасних ринкових вимог [7; 8].

Особливістю системних ризиків є їх кумулятивний характер. На ранніх стадіях вони можуть залишатися малопомітними для учасників ринку, однак за несприятливої економічної кон'юнктури набувають масштабного поширення. Економічна нестабільність, цифрова трансформація фінансових процесів, зокрема поширення інноваційних форм обігу безготівкових коштів, зниження рівня довіри та зростання невизначеності підсилюють вразливість банківської системи, трансформуючи локальні дисфункції у макроекономічні загрози [9, с. 545]. У цьому контексті банківський нагляд виступає інструментом ранньої ідентифікації ризиків і стримування їх поширення.

Наглядові повноваження публічних органів, реалізовані через інструменти банківського нагляду, спрямовані на забезпечення дотримання регуляторних вимог і запобігання надмірному прийняттю ризиків. Правові інструменти нагляду охоплюють комплекс заходів з оцінювання фінансового стану кредитних установ та рівня їх стійкості. Економічне значення таких інструментів проявляється у здатності обмежувати накопичення дисбалансів і підтримувати

довіру до банківської системи, тоді як нормативні вимоги до капіталу, ліквідності та управління ризиками формують інституційні гарантії стабільності [10].

Важливим аспектом правового регулювання є його превентивна спрямованість. Так, банківський нагляд орієнтований насамперед на попередження кризових явищ, а не на реагування на вже вчинені порушення, що відображає еволюцію наглядової політики від формального контролю до ризик-орієнтованого підходу [11]. За таких умов правова система виступає інструментом адаптації банківського сектору до мінливих економічних умов.

Ефективність правового регулювання банківського нагляду визначається ступенем його узгодженості з економічними реаліями. Регуляторні механізми, що не враховують динаміку фінансових ринків, здатні знижувати конкурентоспроможність банківського сектору та обмежувати інвестиційну активність. У зв'язку з цим правові інструменти нагляду мають забезпечувати збалансоване поєднання стабільності та розвитку.

Як наголошують у дослідженнях останніх років, банківський нагляд у сучасній економіці, дедалі більше виходить за межі суто контрольної функції та набуває рис інструменту макроекономічного управління [1; 4; 7]. Через систему наглядових і регуляторних механізмів держава опосередковано впливає на структуру фінансових потоків, інтенсивність прийняття ризиків банками та масштаби накопичення системних дисбалансів, формуючи інституційні передумови фінансової стійкості й економічного зростання. За таких умов банківський нагляд виконує стабілізаційну функцію, забезпечуючи узгодженість інтересів фінансових посередників, клієнтів і публічної влади в умовах цифрової трансформації банківської діяльності та ускладнення фінансових продуктів [7; 9].

У свою чергу, економічна ефективність інструментів банківського нагляду, визначається їх інституційною впорядкованістю, передбачуваністю та здатністю адаптуватися до структурних змін у фінансовому секторі. Учасники банківського ринку формують свої стратегії розвитку, управління ризиками та капіталом, орієнтуючись на стабільність регуляторного середовища і чіткість наглядових вимог [8, с. 545]. Послідовне правове регулювання знижує рівень невизначеності економічного середовища, сприяє підвищенню довіри до банківської системи та створює умови для довгострокового інвестування, що має принципове значення для підтримання фінансової стабільності.

Процеси глобалізації фінансових ринків і цифровізації фінансових послуг зумовлюють ускладнення механізмів функціонування банківського сектору та підвищення рівня взаємозалежності між фінансовими інститутами. За таких умов наглядова діяльність набуває системного характеру й орієнтується на ідентифікацію ризиків, пов'язаних із трансграничним рухом капіталу, інтеграцією фінансових ринків і поширенням цифрових фінансових технологій [1; 4]. Це обумовлює необхідність еволюції правових інструментів банківського нагляду в напрямі поєднання національних регуляторних підходів із

міжнародними стандартами фінансової стійкості та ризик-орієнтованого регулювання.

Системний аналіз взаємозв'язку між економічною природою системних ризиків, правовими механізмами банківського нагляду та їх макроекономічними наслідками свідчить про домінування превентивної логіки сучасної наглядової політики. Банківський нагляд і регулювання виконують функцію раннього виявлення фінансових дисбалансів і обмеження їх накопичення, що знижує ймовірність трансформації локальних порушень у масштабні кризові явища. Застосування ризик-орієнтованого підходу дозволяє враховувати складну мережеву взаємопов'язаність банківських установ і системний характер фінансових ризиків, підвищуючи ефективність регуляторного впливу.

Правові механізми банківського нагляду формують інституційне підґрунтя для стійкого функціонування банківської системи в умовах структурних трансформацій економіки. Водночас економічна роль банківської таємниці полягає у зниженні інформаційної асиметрії та забезпеченні передбачуваності фінансових відносин, тоді як інформаційна відкритість слугує інструментом захисту публічних інтересів і підвищення прозорості фінансових потоків. Інституційно врівноважене поєднання конфіденційності та допустимого розкриття інформації, виступає ключовою умовою фінансової стійкості банківського сектору та довгострокового розвитку національної економіки.

References

1. Soroka, R. S., Berezovyyk, V. M., Antoniuk, O. A. (2025) Rozrobka indyikatoriv finansovoi vytryvalosti bankivskykh system u pisliavoiennii ekonomitsi [Development of indicators of financial resilience of banking systems in the post-war economy]. Zdobutky ekonomiky: perspektyvy ta innovatsii, no. 23. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17490095>
2. Shamshadali, P., Gafoor, C. P. A., Daimari, P. (2025) Mapping the future of banking crisis research: key contributors and emerging areas. Latin American Journal of Central Banking. <https://doi.org/10.1016/j.latcb.2024.100153>
3. Tymoshenko, Yu. (2025) Finansovi ryzyky ta zahrozy ekonomichnii bezpetsi elektronnykh platizhnykh system u tsyfrovii ekonomitsi [Financial risks and threats to the economic security of electronic payment systems in the digital economy]. Economic Synergy, no. 4, pp. 238–252. <https://doi.org/10.53920/ES-2025-4-16>
4. Safarli, C., Kolach, S., Zhyvko, M., Volskyi, O., Bobro, N. (2024) Considering globalisation risks in the formation and implementation of international investment strategies. Pakistan Journal of Life and Social Sciences, vol. 22, no. 2, pp. 100284–100293. <https://doi.org/10.57239/PJLSS-2024-22.2.00776>
5. Bobro, N. S. (2023) Novi trendy v ekonomitsi: tsyfrovizatsiia ta didzhitalizatsiia [New trends in the economy: digitalization and digitization]. Nauka i tekhnika sohodni, no. 14(28), pp. 160–167. [https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-14\(28\)-160-167](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2023-14(28)-160-167)
6. Nianko, L. Yu., Dovbush, A. V. (2025) Rozvytok bankivskykh posluh v umovakh tsyfrovizatsii: vyklyky, tendentsii ta perspektyvy [Development of banking services in the context of digitalization: challenges, trends, and prospects]. Innovatsiina ekonomika, no. 1, pp. 109–118. <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2025.1.12>

7. Tymoshenko, A., Yahodzinskyi, S., Yaroviy, R., Kozynets, A. (2025) Information security in smart city systems: challenges and solutions. In: Slavinska, O., Danchuk, V., Kunytska, O., Hulchak, O. (eds) Intelligent Transport Systems: Ecology, Safety, Quality, Comfort. ITSESQC 2024. Lecture Notes in Networks and Systems, vol. 1335. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-87376-8_15
8. Zianko, V., Nechyporenko, T. (2025) Tsyfrova transformatsiia bankivskoho sektoru: suchasni trendy ta vektory rozvytku [Digital transformation of the banking sector: modern trends and development vectors]. Innovation and Sustainability, no. 4, pp. 6–21. <https://doi.org/10.31649/ins.2024.4.6.21>
9. Tymoshenko, Yu. (2025) Finansova stabilnist yak kliuchova katehoriia ekonomichnoi nauky [Financial stability as a key category of economic science]. Biznes-navihator, no. 6(83), pp. 544–549. <https://doi.org/10.32782/business-navigator.83-88>
10. Melnyk, L. Yu. (2024) Finansovi tekhnolohii v eri tsyfrovoy transformatsii: stratehichni vymiry ta vyklyky [Financial technologies in the era of digital transformation: strategic dimensions and challenges]. Zdobutky ekonomiky: perspektyvy ta innovatsii, no. 2. <https://doi.org/10.57125/econp.2024.01.29.01>
11. Tymoshenko, O., Tymoshenko, A., Yahodzinskyi, S., Amber, A. (2025) Integral approach to assessing the sustainable urban development of Kyiv. In: Slavinska, O., Danchuk, V., Kunytska, O., Hulchak, O. (eds) Intelligent Transport Systems: Ecology, Safety, Quality, Comfort. ITSESQC 2024. Lecture Notes in Networks and Systems, vol. 1335. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-87376-8_1

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК З УРАХУВАННЯМ ЕКОЛОГІЧНОГО КОМПОНЕНТУ В ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОМУ РЕГІОНІ

Костенко Володимир Анатолійович

аспірант

Карпатський національний університет

імені Василя Стефаника, Україна

Сучасні тенденції розвитку національної економіки дедалі тісніше пов'язуються з проблематикою сталого розвитку, який передбачає досягнення збалансованості між економічним зростанням, соціальним добробутом і збереженням природного середовища. В умовах глобальних викликів – зміни клімату, деградації природних ресурсів, урбанізаційного тиску та зростання енергоспоживання – інтеграція екологічного компонента в систему регіонального управління набуває особливого значення. Саме на регіональному рівні відбувається практична реалізація принципів «зеленої» економіки, що визначає актуальність комплексного аналізу взаємозв'язків між економічними, соціальними та екологічними процесами.